

FOLKETINGET

Europaudvalget og Retsudvalget

EU-konsulenterne

EU-note

Til: Udvalgets medlemmer
Dato: 21. december 2017

Kontaktperson:

Julia Ballaschk (3655)

EU-Domstolens store domme i 2017

Indhold

I.	Grundlæggende rettigheder for EU-borgere	2
	(a) Databeskyttelse	2
	Tele2 Sverige: Forbud mod generel og uddifferentieret logning	2
	EU/Canada PNR-aftale: Betingelser for videregivelse af personoplysninger til tredjelande	3
	(b) Ligebehandling	4
	Achbita og Bougnanoui: Arbejdsgivere må forbyde hovedtørklæde på arbejdspladsen, så længe, de forbyder alle religiøse symboler	4
II.	Unionsborgerskab / Opholdsret	5
	Chavez-Vilchez og flere: Tredjelandborgere, der har et barn med en unionsborger, kan under visse betingelser få ophold i EU	5
	Lounes: Unionsborgerrettigheder for personer med dobbelt statsborgerskab	6
III.	Indre Marked	7
	Asociación Profesional Elite Taxi (Uber-dom): Chaufførtjenesten Uber er en transportvirksomhed	7

IV.	Handelspolitik	8
	Singapore-frihandelsaftale: Ny generation af frihandelsaftaler er blandede aftaler	8
V.	Immigrations- og visumspolitik	9
	X og X: Medlemslandene er ikke forpligtede til at udstede humanitære visa til personer, der vil rejse ind i EU for at søge om asyl	9
	Slovakiet og Ungarn mod Rådet: Medlemslandene er forpligtet til at udvise solidaritet i EU's flygtningepolitik	10

I. Grundlæggende rettigheder for EU-borgere

(a) Databeskyttelse

Tele2 Sverige: Forbud mod generel og uddifferentieret logning

(21. december 2016, forenede sager C-203/15, C-698/15)

Dommen, som EU-Domstolen afsagde på sin sidste mødedag i 2016, har store konsekvenser for politiets adgang til logningsdata i medlemslandene. Dommen omhandlede to sager om logningslovgivning i Sverige og i Storbritannien, hvor hhv. en telekommunikationsudbyder og en borgerretsgruppe havde klaget over national lovgivning, der påbød telekommunikationsvirksomheder at lagre al metadata fra alle abonnenter i 6 måneder og gøre dem tilgængelige for politiet og sikkerhedstjenester.

Domstolen fastslog, at bekæmpelsen af organiseret kriminalitet eller terrorisme er ikke begrundelse nok til at indføre en generel regel om logning, da logning er et alvorligt indgreb i borgernes ret til privatliv. Logningsregler skal leve op til specifikke krav, hvor den nationale lovgivning skal definere:

- De personkategorier, hvor der er sandsynlighed for, at de er involveret i grov kriminalitet, og hvis data kan blive lagret og/eller
- Den tidsperiode, hvor data kan blive lagret og/eller
- Det geografiske område, hvorfra data kan blive lagret.

Hvad betyder dommen for Danmark?

Danmark har gennemført national lovgivning, der regulerer lagring af data og logning, som på flere områder minder om den svenske lovgivning. Danmark er medlem af en arbejdsgruppe på EU-niveau, der drøfter, hvordan nationale logningsregler kan tilpasses, eller om der skal arbejdes på fælles EU-regler om målrettet logning.

Metadata er information om andre data og indeholder bl.a. information om geografisk placering eller opkaldernes telefonnummer, men ikke selve indholdet af kommunikationen. Indholdsdata kaldes for *content data*.

Flere informationer:

- [EU-note 15 om dommen](#)
- [Netzpolitik.org: Fortrolig note fra Rådets Juridiske Tjeneste om national logningslovgivning efter dommen](#)

EU/Canada PNR-aftale: Betingelser for videregivelse af personoplysninger til tredjelande

(26. juli 2017, udtalelse 1/15)

EU og Canada havde forhandlet en aftale om udveksling af PNR-oplysninger. Europa-Parlamentet forelagde udkastet til PNR-aftalen for EU-Domstolen for at høre, om aftalen var baseret på den korrekte lovhjemmel, og om den var forenelig med grundlæggende rettigheder.

Vedrørende spørgsmålet om lovhjemlen fastslog EU-Domstolen, at det var korrekt at vælge to traktatsbestemmelser: artikel 87 TEUF om politisamarbejde, da aftalens formål er at beskytte den offentlige sikkerhed, og artikel 16 TEUF om databeskyttelse, da aftalens andet formål er at beskytte personoplysninger.

Vedrørende spørgsmålet om grundlæggende rettigheder opblødte EU-Domstolen til en vis grad sin hårde linje fra Tele2-dommen. Domstolen gjorde gældende, at PNR-data kun viser nogle aspekter af en persons privatliv og ikke berører rettens essens. I modsætning til afgørelsen i Tele2-dommen anerkendte Domstolen, at kampen mod terrorisme retfærdiggør den systematiske indsamling af store datamængder. Samtidig fastlagde Domstolen nogle betingelser for videregivelse af PNR-data:

- Følsomme oplysninger, såsom oplysninger om helbred, religion eller politiske overbevisninger, må ikke videregives.
- PNR-data må kun opbevares, indtil passageren har fået tilladelse til indrejse til Canada.
- Hvis PNR-data skal opbevares under personens ophold, kræver det en forudgående undersøgelse af et uafhængigt organ.
- Det samme gælder for PNR-data, der skal opbevares efter en passager har forladt landet.

Hvad betyder dommen i praksis

Da Domstolen vurderede, at PNR-aftalen skulle baseres på artikel 87 TEUF, er den omfattet af retsforbeholdet. Danmark er derfor ikke en del af aftalen, og det formodes, at det samme vil gælde for kommende PNR-aftaler med tredjelande.

PNR-data er data om flypassagerer og indeholder bl.a. navn, rejsedatoer og – forløb og betalingkortoplysninger.

Domstolens kriterier for PNR-aftalen giver lovgiveren en klarere fornemmelse af, hvilke kriterier aftaler med tredjelande om persondataudveksling skal opfylde for at være i overensstemmelse med EU's grundlæggende rettigheder.

Flere informationer

- [EU-Domstolen: Udtalelse 1/15](#)
- [Europa-Parlamentet: Policy Briefing](#)

(b) Ligebehandling

Achbita og Bougnanoui: Arbejdsgivere må forbyde hovedtørklæde på arbejdspladsen, så længe de forbyder alle religiøse symboler

(14. marts 2017, sag C-157/15 og C-188/15)

I 2017 tog EU-Domstolen for første gang stilling til et forbud mod muslimske tørklæder på arbejdspladsen fra et EU-retligt synspunkt. Afgørelsen blev truffet ud fra to sager fra Belgien og Frankrig.

I den belgiske sag blev en kvinde fyret, fordi hun insisterede på at bære det muslimske tørklæde på arbejdspladsen, selv om virksomheden havde en intern regel om, at man ikke måtte bære synlige symboler på politiske, religiøse eller filosofiske overbevisninger, fordi man skal virke neutral i kontakten med kunderne. I sagen fra Frankrig havde en af virksomhedens kunder klaget over en ansat, der havde muslimsk tørklæde på. Da den ansatte nægtede at tage hovedtørklædet af, blev hun fyret.

EU-Domstolen fastslog, at interne regler, der **generelt** forbyder at vise religiøse, politiske eller filosofiske symboler, ikke udgør direkte forskelsbehandling, hvor en person bliver behandlet ringere på grund af f.eks. religion. Selv om disse regler i praksis kunne udgøre indirekte forskelsbehandling, hvor en neutral bestemmelse eller betingelse stiller personer ringere på grund af f.eks. deres alder eller religion, kunne arbejdsgiverens politik om neutralitet være et objektivt begrundet legitimt mål.

I den franske sag anførte arbejdsgiveren, at et kundekrav er et "regulært og afgørende erhvervsmæssigt krav" og dermed undtaget fra forbuddet mod indirekte forskelsbehandling. Her fastslog Domstolen, at et kundekrav er et subjektivt hensyn og falder dermed ikke under undtagelsen.

Kort sagt: Et generelt forbud mod alle religiøse eller filosofiske symboler på en arbejdsplads er forenelig med EU-retten, når der skal opnås et legitimt mål som f.eks. objektivitet. Et kundønske om at forbyde nogle symboler er ikke foreneligt med EU-retten.

Hvad betyder dommen for Danmark?

EU-Domstolens dom ændrer ikke på den danske praksis: Et generelt forbud mod hovedbeklædning er ikke direkte diskriminerende, men et vilkårligt forbud om at bære tørklæde er indirekte diskrimination og skal derfor vurderes i den enkelte sag.

Flere informationer:

- EU-Domstolen: [C-157/15](#) og [C-188/15](#)
- [Verfassungsblog.de: Protection with Hesitation: on the recent CJEU Decisions on Religious Headscarves at Work](#)

II. Unionsborgerskab / Opholdsret

Chavez-Vilchez og flere: Tredjelandsborgere, der har et barn med en unionsborger, kan under visse betingelser få ophold i EU

(10. maj 2017, sag C-133/15)

Personer, der ikke kommer fra EU, kan under nogle omstændigheder få ret til ophold via EU's ret til fri bevægelighed for unionsborgere. Denne ret kan dog som udgangspunkt kun anvendes, hvis tredjelandsborgeren er familiemedlem til en EU-borger, der har udøvet sin ret til fri bevægelighed ved enten at flytte til en anden medlemsstat eller flytte tilbage til sit hjemland fra en anden EU-medlemsstat. Men hvilke rettigheder har en tredjelandsborger, der er forælder til en EU-borger, som aldrig er flyttet til en anden medlemsstat? EU-Domstolen har efter flere berømte domme på området nu præciseret yderligere, hvilke kriterier der gælder, og har især lagt vægt på barnets tarv.

De foreliggende sager handlede om flere forældrepar, hvor en partner kom fra Holland og den anden fra et tredjeland uden for EU. Tredjelandsborgeren var ene- eller hovedforsørger til mindreårige børn, der var unionsborgere.

EU-Domstolen fastslog, at det afgørende var at afklare, hvilken forælder der faktisk tager sig af barnet. Hvis der består et afhængighedsforhold mellem barnet og forælderen fra tredjelandet, skal forælderen have ret til ophold, selv om der er en forælder fra et EU-land, der er i stand eller villig til at tage sig af barnet. Udlændingemyndigheder skal foretage en konkret vurdering af hver enkel sag og skal tage hensyn til barnets tarv og samtlige omstændigheder i sagen, herunder barnets alder og graden af den følelsesmæssig tilknytning til både den forælder, der er unionsborger, og den forælder, der er tredjelandsborger.

Zambrano-dommen fra 2011 var den første dom, der vedrørte børn, som var unionsborgere, men hvis forældre var tredjelandsborgere, der opholdt sig ulovligt i EU. I Zambrano fastslog Domstolen, at udvisningen af forældrene vil resultere i, at børnene var tvunget til at forlade EU og dermed miste kernen af deres rettigheder som unionsborgere. Forældrene fik dermed en afledt ret til ophold.

Hvad betyder sagen for Danmark?

Dommen ændrer den gældende retspraksis, og Udlændinge- og Integrationsministeriet har meddelt, at Udlændingestyrelsen vil undersøge, om sager om familiesammenføring, der er afgjort efter Zambrano-dommen i 2011, skal genoptages.

Flere informationer

- [EU-Domstolen: C-133/15](#)
- [Udlændinge- og Integrationsministeriet: Orientering om behandling af konkrete sager om afledt opholdsret til en tredjelandsforælder til en mindreårig dansk statsborger](#)

Lounes: Unionsborgerrettigheder for personer med dobbelt statsborgerskab

(14. november 2017, sag C-165/16)

Senere i år tog EU-Domstolen igen stilling i en sag vedrørende en afledt opholdsret for familiemedlemmer til unionsborgere. I den foreliggende sag handlede striden dog om, hvorvidt man stadig kunne nyde unionsborgerrettigheder, selv om man havde skiftet statsborgerskab og nu var statsborger i to EU-lande, man havde boet i.

Sagen handlede om en spansk kvinde, der var flyttet til Storbritannien og derefter havde erhvervet britisk statsborgerskab og var blevet gift med en tredjelandsborger. Da hendes mand skulle udvises, påstod hun, at han var beskyttet af hendes rettigheder som unionsborger via retten til fri bevægelighed. Storbritannien påstod, at hun qua sit britiske statsborgerskab var omfattet af de britiske regler og ikke EU-reglerne.

EU-Domstolen fastslog, at hun ikke direkte kunne benytte sig af unionsborgerens ret til fri bevægelighed, da hun nu var en britisk borger i UK. Men hun kunne påberåbe sig EU-traktatens rettigheder som unionsborger, da hun kun fik britisk statsborgerskab, **fordi** hun havde udøvet sin ret til fri bevægelighed. Derfor kunne hun ikke behandles ringere end andre unionsborgere, der ikke havde erhvervet et andet statsborgerskab.

Hvad betyder dommen i praksis?

Dommen betyder, at personer med dobbelt statsborgerskab kan påberåbe sig EU-rettigheder mod de medlemsstater, som de har statsborgerskab i. Men dommen rejser flere spørgsmål. For det første: Gælder dommen kun for unionsborgere, der har fået et andet statsborgerskab efter de er flyttet til et andet EU-land? For det andet: Gælder alle rettigheder i unionsborgerskabsdirektivet automatisk og analog for alle, der er omfattet af Lounes-dommen? Og for det

tredje: Hvad sker der efter Brexit med de unionsborgere, der også har britisk statsborgerskab?

Flere informationer

- [EU-Domstolen: Sag C-165/16](#)
- [EU Law Analysis Blog: Dual citizens and EU citizenship](#)

III. Indre Marked

Asociación Profesional Elite Taxi (Uber-dom): Chaufførtjenesten Uber er en transportvirksomhed

(20. december 2017, C-434/15)

Det synes at være en tradition for Domstolen at komme med nogle af de mest opsigtsvækkende domme lige før juleferien. Uber-dommen er den foreløbige afslutning på den årelange strid mellem europæiske taxaselskaber og den amerikanske chaufførtjeneste Uber, der formidler ikke-professionelle chauffører til kunder via en smartphoneapplikation.

I den foreliggende sag havde et taxaselskab fra Barcelona klaget over Uber og hævdede, at Uber udgjorde unfair konkurrence, da de ikke skulle leve op til de samme strikse krav som almindelige taxaselskaber i Barcelona. Uber påstod, at de ikke skulle underlægges nationale betingelser til transportvirksomheder, da de var en informationssamfundstjeneste og dermed omfattet af EU-rettens frie bevægelighed for tjenesteydelser. Transportvirksomheder er undtaget fra anvendelsesområdet for den frie udveksling af tjenesteydelser.

EU-Domstolen afgjorde, at Ubers formidlingstjeneste – Ubers smartphoneapplikation – er uløseligt forbundet med en transportydelse. Derfor skal den omfattes af begrebet ”tjenesteydelse på transportområdet” i EU-retlig forstand. Dermed falder tjenesten uden for EU’s kompetence og medlemslandene kan selv fastsætte betingelserne for levering af tjenesteydelsen.

Hvad betyder dommen i praksis?

Det forventes, at dommen vil danne præcedens for, hvordan Uber vil få lov til at drive sin virksomhed på det europæiske marked, men det er uklart, hvad dommen vil betyde for nogle andre lignende tjenester – såsom GoMore i Danmark.

Flere informationer

- [EU-Domstolen: Sag C-434/15](#)
- [Politico.eu: Uber is a transportation company](#)

IV. Handelspolitik

Singapore-frihandelsaftale: Ny generation af frihandelsaftaler er blandede aftaler

(16. maj 2017, udtalelse 2/15)

Singaporeaftalen var den første handelsaftale, der ikke kun handler om told og afgifter, men også om intellektuelle ejendomsrettigheder, investeringer, offentlige udbud og konkurrence. Kommissionen mente, at disse aftaler falder under EU's enekompetence og derfor kunne ratificeres uden medlemslandene og dermed de nationale parlamenter. EU's Ministerråd mente derimod, at disse nye handelsaftaler er blandede aftaler og derfor skal ratificeres af EU og medlemslandene i fællesskab.

EU-Domstolen gennemgik alle områder, der var reguleret i frihandelsaftalen, og fastslog, at navnlig to områder var områder med delt kompetence:

- Ordningen med en tvistbilæggelse mellem investorer og stater
- Porteføljeinvesteringer. Det er investeringer, der ikke er direkte investeringer, og som foretages uden at ville opnå indflydelse på en virksomheds drift og kontrollen med den.

De øvrige elementer falder under EU's enekompetence – herunder også søtransport, som den danske regering havde argumenteret for er et område med delt kompetence.

Hvad betyder dommen i praksis?

Fremtidige frihandelsaftaler, der indeholder f.eks. både en investorbeskyttelsesmekanisme og toldbestemmelser, vil være blandede aftaler og skal derfor ratificeres nationalt. Som frihandelsaftalen med Canada, CETA, viser, kan det være en langvarig proces. Derfor overvejer Kommissionen nu at opdele frihandelsaftaler i en del med EU-enekompetence, der kan vedtages og ratificeres med det samme, og en investordel, der så ratificeres nationalt.

Flere informationer

- [EU-Domstolen: Afgørelse 2/15](#)
- [European Law Blog: Opinion 2/15 and the future of mixity and ISDS](#)

V. Immigrations- og visumspolitik

X og X: Medlemslandene er ikke forpligtede til at udstede humanitære visa til personer, der vil rejse ind i EU for at søge om asyl

(7. marts 2017, sag C-638/16)

X og X er et gift par med tre børn. Alle stammer fra Syrien. Ægteparret rejste til Libanon for at ansøge om et humanitært visum på den belgiske ambassade. I deres ansøgning angav de, at de ville rejse til Belgien for at søge om asyl. De henviste til visumskodekset, der fastsætter, at et visum med begrænset territorial gyldighed skal udstedes under ekstraordinære omstændigheder, herunder når en medlemsstat vurderer, at det er nødvendigt af hensyn til internationale forpligtelser.

Sagen var politisk meget omstridt, og 14 medlemslande – herunder Danmark – afgav indlæg. Medlemsstaterne (og Kommissionen) fremførte, at Dublinsystemet ville kollapse, hvis Domstolen åbnede en mulighed for humanitære visa. Menneskerettighedsorganisationer støttede sig derimod op ad generaladvokatens Mengozzis udtalelse. Han sagde, at medlemslandene var forpligtet til at udstede humanitære visa, hvor det var kendt, at et afslag vil udsætte personer for tortur eller umenneskelig behandling. Et afslag vil dermed være i strid med EU's charter om grundlæggende rettigheder.

EU-Domstolen valgte en tekstnær fortolkning af visumskodekset og fastslog, at det ikke giver ret til at søge om visum for at søge om asyl, da det kun regulerer procedurer for at søge om visum, der giver ret til *begrænset* ophold i et medlemsland. Domstolen fandt derfor, at sagen var uden for EU-rettens anvendelsesområde. Derfor kunne de grundlæggende rettigheder i EU's charter heller ikke finde anvendelse.

Hvad betyder dommen i praksis?

Dommen fastslår, at det er medlemslandene selv, der bestemmer, om de vil udstede humanitære visa med henblik på senere ansøgning om asyl. Det betyder, at ansøgningsprocessen falder uden for EU-rettens og dermed chartrets anvendelsesområde. Menneskerettighedsorganisationer har argumenteret, at dommen i praksis lukker ned for alle legale muligheder for at komme til Europa for at søge om asyl.

Flere informationer

- [EU-Domstolen: Sag C-638/16](#)
- [EU Law Blog: CJEU Case C-638/16](#)

Slovakiet og Ungarn mod Rådet: Medlemslandene er forpligtet til at udvise solidaritet i EU's flygtningepolitik

(6. september 2017, forenede sager C-643 og C-647/15)

Som svar på flygtningekrisen i sommeren 2015 vedtog EU's Ministerråd en afgørelse om omfordeling af 120.000 personer fra Grækenland og Italien til de øvrige medlemsstater. Afgørelsen blev vedtaget på grundlag af artikel 78, stk. 3 TEUF, som fastsætter, at Rådet kan vedtage midlertidige foranstaltninger, når en medlemsstat står over for en nødsituation i form af en pludselig tilstrømning af migranter. Slovakiet, Ungarn, Tjekkiet og Rumænien stemte imod afgørelsen i Rådet.

Proceduren i artikel 78, stk. 3 TEUF fastsætter, at Rådet træffer afgørelse efter forslag fra Kommissionen med kvalificeret flertal. Forhandlingerne er lukket.

Slovakiet og Ungarn krævede, at afgørelsen blev annulleret, bl.a. fordi de mente, at Rådet havde valgt det forkerte retsgrundlag. De mente, at beslutningen skulle vedtages efter en lovgivningsprocedure, hvor bl.a. de nationale parlamenter skal høres, og hvor Rådets forhandlinger skal være offentlige. EU-Domstolen gav derimod Rådet medhold og bekræftede, at vedtagelsen var en midlertidig foranstaltning, der kun havde til formål at ændre lovgivning i et afgrænset tidsrum.

Indholdsmæssigt slog Domstolen fast, at solidaritetsprincippet ikke er baseret på frivillighed, men kan have bindende retsvirkning, når det er konkretiseret i specifikke lovgivende foranstaltninger. Domstolen reagerede derudover meget stærkt på Polens intervention i sagen. Polen fremførte, at medlemslande, der "faktisk var etnisk homogene", ikke skulle modtage migranter. Domstolen fastslog, at Polens argumenter var i strid med solidaritetsprincippet og med EU's grundlæggende rettigheder, navnlig forbuddet mod diskrimination på grund af etnisk oprindelse.

Solidaritetsprincippet i artikel 80 TEUF slår fast, at immigrationspolitikken er underlagt princippet om solidaritet og rimelig ansvarsfordeling mellem medlemsstaterne.

Hvad betyder dommen i praksis?

Fra et proceduremæssigt perspektiv betyder dommen, at midlertidige foranstaltninger skal have en klart defineret tidsramme og et klart begrænset anvendelsesområde. Fremtidige foranstaltninger, der går videre end afgørelsen fra 2015, kunne blive udfordret ved EU-Domstolen.

Indholdsmæssigt giver Domstolens brede fortolkning af solidaritetsprincippet EU mange lovgivningsmuligheder for at tackle flygtningekrisen. Domstolens reaktion på Polens intervention viser desuden at et indrejseforbud for muslimer ville være i strid med EU-retten, da EU's grundlæggende rettigheder forbyder diskrimination på grund af religion.

Flere informationer

- [EU-Domstolen: Sag C-643/15 og C-647/15](#)
- [EU Immigration and Asylum Law and Policy: Solidarity is not a Value](#)

Dette dokument er udarbejdet af Folketingets Administration til brug for medlemmer af Folketinget. Efter ønske fra Folketingets Præsidium understøtter Folketingets Administration det parlamentariske arbejde i Folketinget, herunder lovgivningsarbejdet og den parlamentariske kontrol med regeringen ved at yde upartisk faglig bistand til medlemmerne. Faglige noter udarbejdet af Folketingets Administration er i udgangspunktet offentligt tilgængelige.